

!Skriŋi Sranantongo bun

Als je denkt het Sranantongo te kennen of zelfs te kunnen schrijven, met enkel het doornemen van de vele spellingboeken die er liggen, dan zit je er net naast. Samen met veertien andere geïnteresseerden rolden we van de ene verbazing in de andere over de eenvoud en consequentie van de spelling van het Sranantongo in een workshop, vijf keer op donderdagavond. Stichting Bukutori was de organisator en Eddy van der Hilst, linguïst, degene die ons deze kennis bijbracht. Bij mij zou het woord *gêne* beter passen dan verbazing: waarom zou ik mij verdiepen in een taal waarin ik niet denk, niet schrijf, was immers mijn houding. In de supermarkt kan ik me nog behelpen met ‘omeni’ en ‘a furu’.

Tien jaar geleden kreeg ik van mijn grootmoeder een spellingboek in handen gedouwd, geschreven door Eddy van der Hilst. Ik stond erbij en keek er naar: het was compleet in Sranantongo geschreven. Door enkel mentale luiheid kocht ik de boeken van verschillende auteurs die het mij gemakkelijk maakten de taal te begrijpen, doordat ze in het Nederlands geschreven hadden. Ik heb het boek van Van der Hilst, *Skriŋi Sranantongo bun, leysi en bun tu*, dan ook tot mijn beschaming laten liggen tot een maand geleden, toen we startten met de cursus.

Schrijven is het coderen van gesproken taal. Lezen is het decoderen van het geschrevene. Mijn kennis van het begrip taal is net zo naïef als het scheppingsverhaal. Op de basisschool worden je woorden en regels ingestampt en dat heet taal. Eddy weet als geen ander het begrip taal, maar meer nog Sranantongo in te leiden. Van elk woord werden de herkomst, de manier van samentrekken, de regels die daarbij horen fijn uitgekauwd. Dat het Sranan een analytische taal is, werd duidelijk toen Eddy het Nederlands naast het Sranan plaatste. Waar in het Nederlands (als synthetische taal) complexe handelingen gevormd worden door middel van voor- en achtervoegsels, worden die in het Sranantongo juist ontleed in hun samenstellende handelingen, bijvoorbeeld: het Nederlandse ‘wegbrengen’ wordt in het Sranan ‘teki tyari gwe’: nemen, dragen en weggaan. Geen ingewikkelde vervoegingen, geen verschillende meervoudsvormen, geen dubbele klinkers en dubbele medeklinkers (om aan te geven dat de klinker kort is). Hoe heerlijk zou het kinderleven zijn als we dat op de schoolbanken hadden.

Mijn aantal goed geschreven woorden werden met elke cursusavond minder. We kregen aan het begin van de avond een kleine repetitie. Tot ongeveer de tweede sessie is de betekenis van de woorden het enige waar de groep naar vroeg. We belandden in de derde sessie bij het o zo heikele punt: het gebruik van i en y in de diftong en welke spelling hanteren wij? Volgens de spellingresolutie van 1986 zouden de tweeklanken geschreven moeten worden met het teken van de orale klinker gevolgd door de ‘i’ of de ‘w’. Omdat er hierover in de spellingcommissie geen consensus bereikt kon worden en een stemming hieromtrent slechts gedeeltelijk plaatsvond, vroeg Sranan Akademiya aan de minister dit punt weer onder de aandacht van de commissie te brengen. Toen dit niet gebeurde en de spelling met de ‘i’ en de ‘w’ in de tweeklanken werd gepresenteerd en Sranan Akademiya

de minister aan zijn belofte herinnerde, stelde hij dat hij dan de schrijfwijze van de tweeklanken voorlopig dan open zal laten.

De spelling van Sranan Akademiya zegt dat de tweeklanken met het teken van de orale klinker gevolgd door de 'y' of de 'w' geschreven moeten worden.

Ook hier werden de twee spellingwijzen naast elkaar gelegd en gemotiveerd waarom. De groep is er gauw uit, we kiezen voor de 'y'. Spijtig te constateren dat er beslissingen worden genomen op basis van het persoonlijke. Een 'dyugudyugu' tussen die commissieleden. Ik zal niet schrijven wie die commissieleden waren.

Tijdens de sessies betrap ik mezelf er steeds op (met mijn Nederlandse gedachten) onbewust de spellingregels van het Nederlands toe te passen op het Sranan. Conflict als gevolg! Ook hier blijkt de kundigheid van Van der Hilst: de logica van die spellingregels snap ik steeds meer. Gewoon toepassen. Consequent toepassen. Ik kan nu mijn innerlijke weerstand tegen die duizend regels van het Nederlands wel verklaren. En *De Schrijfwijzer* van Jan Renkema en het 'Groene Boekje' en de *Spellingwijzer* liggen heel dichtbij mijn toetsenbord. Maar de woorden van Eddy: 'We zijn niet met het Nederlands bezig! Houd je aan de regels', hoor ik nog steeds.

Het gegiechel en de kreten van herkenning tijdens de behandeling van de stof over klinkers en medeklinkers zijn er tijdens de vierde en vijfde sessie niet meer. De belangrijkste regel bij het schrijven van Sranantongo is dat het woord wordt geschreven zoals het in een geïsoleerde situatie wordt uitgesproken. Voluit dus: koniman. Bij het lezen echter hoor je de klinker i niet, net als bij het spreken. Bij het lezen moet namelijk op dezelfde manier samengetrokken worden als bij het spreken.

Dat het Sranantongo naast moedertaal ook lingua franca is, een bindmiddel voor Surinamers en Surinameliefhebbers, daar zijn we het allen over eens. Sranantongo in de schoolbanken? Daar ben ik bang voor. Toch durf ik die gedachte niet te verwerpen, hoewel het veel voeten in de aarde zal kosten. Voor moedertaalsprekers van het Sranan inziens lijkt het een handig hulpmiddel om het Nederlands beter te begrijpen. Voor zover ik weet hanteren leerkrachten het Sranantongo, bij uitleg van bepaalde begrippen, vooral bij kinderen die het Nederlands thuis niet spreken. Het werkt tot nu toe wel.

'Nu kunnen jullie het Sranantongo schrijven en lezen', zegt Eddy van der Hilst met een grijns op zijn gezicht. Aan het eind van de cursus gaan er evaluatieformulieren rond. Samenstellingen en samentrekkingen blijken het moeilijkst. Oefening baart kunst en dus probeer ik dapper aan het eind mijn dankwoord in het Sranantongo te spreken. 'Mi wani taki masra Van der Hilst dank gi a gelegenheid disi...' De groep onderbreekt mijn zware inspanning en buldert van het lachen. Eddy veegt het weg uit zijn oren. Ik heb nog een lange weg te gaan.

RUTH SAN A JONG